

Maatschappelijke meerwaarde BVS Heerlen

Quick scan naar de verwachte kosten en maatschappelijke baten van de Bovengrondse Vakschool (BVS), aan de hand van vijf scenario's

Managementsamenvatting

- De **Bovengrondse Vakschool (BVS)** wordt momenteel opgericht in Heerlen in samenwerking tussen Stichting WerkvoorHeerlen, Het Werkgever Service Punt (WSP) Parkstad, de gemeente Heerlen en Praktech. De BVS is onderdeel van de Stedelijke Vernieuwing Heerlen-Noord en beoogt **mismatches op de arbeidsmarkt op te lossen**.
- De doelgroep bestaat uit **jongeren en uitkeringsgerechtigden** in Heerlen die om diverse redenen geen werk kunnen vinden **en personeel dat bij-/omscholing nodig heeft** voor doorstroming naar ander werk.
- Om de BVS te kunnen starten is **eenmalig ~€7.5M investering** nodig, waarvoor overleg met Rijk plaatsvindt, en voor **2022 t/m 2024 jaarlijks ~€0,5M exploitatiebijdrage** vanuit de gemeente Heerlen. Na 2024 beoogt de BVS zelfvoorzienend te zijn.
- De BVS heeft Rebel gevraagd een **quick-scan** uit te voeren naar de **verwachte (maatschappelijke) baten** van de vakschool en deze af te zetten tegen de door hen geraamde kosten.
- We onderscheiden vier categorieën baten van de BVS:
 1. Baten voor het **individu**: nieuw werk, meer zelfvertrouwen etc.
 2. Baten voor de **buurt**: veiligheid, sociale cohesie
 3. Baten voor **ondernemers/werkgevers**: invullen van vacatures, samenwerking
 4. Baten voor de **overheid**: minder kosten uitkeringen, toeslagen etc., meer inkomstenbelasting
- Circa €5M van de investeringssom is bestemd voor de verbouwing van het pand en leidt tot een **gebouw dat meer waard wordt**. De exacte waardetoeename is moeilijk te ramen.
- Dit rapport gaat **nadrukkelijk niet in op de haalbaarheid** van de plannen van de BVS (bijv. de resultaten per jaar of benodigde investeringen). Wel hebben we een **tweetal risico's** geïdentificeerd:
 - Risico 1: de ambitie van 300 mensen extra/jaar naar werk wordt niet gehaald
 - Risico 2: het lukt de BVS niet om (al in 2024) zelfvoorzienend te worden
- Op basis hiervan hebben we **vijf scenario's** geformuleerd en ook de kosten en baten per scenario **doorgerekend**:
 - **Scenario 1:** huidige **ambitie BVS** (~300 extra/jaar naar werk)
Totale kosten: €9M, totale baten: €114M, extra mensen per jaar naar werk: 300 eerste tien jaar, daarna stabilisatie
 - **Scenario 2:** BVS draait in 20 jaar maatschappelijk **break even**
Totale kosten: €9M, totale baten: €9M, extra mensen per jaar naar werk: 12 per jaar gedurende 20 jaar
 - **Scenario 3:** BVS **verbetert 20%** t.o.v. het NL's gemiddelde
Totale kosten: €9M, totale baten: €19M, extra mensen per jaar naar werk: 23 per jaar gedurende 20 jaar
 - **Scenario 4:** BVS **verbetert 20%** t.o.v. het NL's gemiddelde en wordt **niet zelfvoorzienend**
Totale kosten: €18M, totale baten: €19M, extra mensen per jaar naar werk: 23 per jaar gedurende 20 jaar
 - **Scenario 5:** BVS verbetert naar het **NL gemiddelde**
Totale kosten: €9M, totale baten: €83M, extra mensen per jaar naar werk: 110 per jaar gedurende 20 jaar
- Conclusie: zelfs in de minder ambitieuze scenario's dan de ambitie van de BVS is de maatschappelijke meerwaarde aanzienlijk.

Inhoud

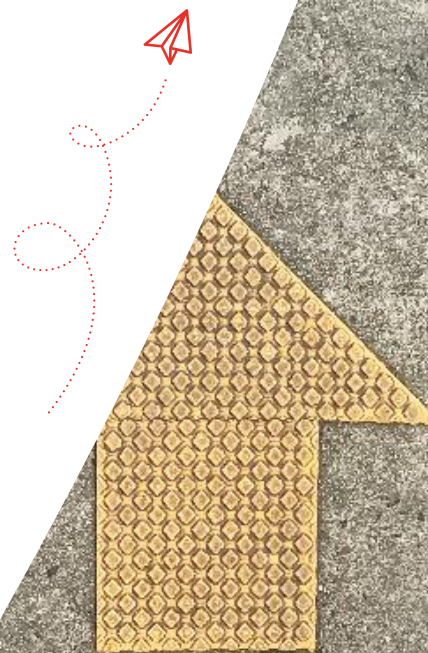

1. Context en uitgangspunten onderzoek	4
2. Maatschappelijke baten van de BVS	6
3. Kosten en baten in verschillende scenario's	12
<i>Waarom scenario's?</i>	<i>13</i>
<i>Uitkomst analyse kosten en baten</i>	<i>23</i>
Bijlagen	
1. Data handboek	28

1.

Context en uitgangspunten onderzoek

De Bovengrondse Vakschool Heerlen wil inzicht in haar maatschappelijke meerwaarde

De Bovengrondse Vakschool in het kort

De Bovengrondse Vakschool (BVS) is onderdeel van het programma Stedelijke Vernieuwing Heerlen-Noord. Met de BVS wordt beoogd mismatches op de arbeidsmarkt op te lossen en bij te dragen aan de economische en sociale structuurversterking van Heerlen-Noord. De BVS richt zich op jongeren en uitkeringsgerechtigden in Heerlen die om diverse redenen geen werk kunnen vinden en op personeel dat bijscholing nodig heeft voor doorstroming naar ander werk. Het is geen school, maar een plek waar vraag naar en aanbod van praktijkgericht werk elkaar vinden, waar ontmoeting plaatsvindt en waar mensen begeleid worden naar een gezonde en zorgeloze leefstijl. De BVS huist in het oude Emma-college in Heerlen-Noord en heeft naast een opleidings- ook een hotelierfunctie: met de activiteiten die daar plaatsvinden wordt bijgedragen aan onderhoud en verzorging van het gebouw. Op elk niveau kan een ambacht geleerd worden, zoals installatietechniek, lassen, tegelzetten of timmeren. Bekwame vaklieden leren een nieuwe lichting de kneepjes van het vak. Dit zijn bijvoorbeeld gepensioneerden of vakmensen die door lichamelijke klachten hun oude vak niet meer goed kunnen uitoefenen. Daarnaast begeleiden professionals de deelnemers in hun werknemersvaardigheden. Door de deelname van de ROC's uit de regio is het mogelijk om diploma's en certificaten te behalen. Ondernemers en bedrijven investeren in de BVS door materialen en opdrachten ter beschikking te stellen. Door betrokkenheid van ondernemers sluiten de opleidingen direct aan op de werkomgeving, waarin deelnemers nadien terechtkomen.

De BVS wil inzicht in de meerwaarde, om verschillende redenen

Stichting WerkvoorHeerlen, één van de initiatiefnemers van de BVS, heeft Rebel gevraagd een quick-scan uit te voeren naar de (maatschappelijke) baten van de BVS. Op korte termijn zodat de BVS onderbouwd aan investeerders kan laten zien welke waarde de vakschool oplevert, op lange termijn kunnen de uitkomsten van de quick scan gebruikt worden om de voortgang te monitoren en verdere sturing te geven aan het realiseren van waarde via de BVS.

Uitgangspunten en scope van de studie

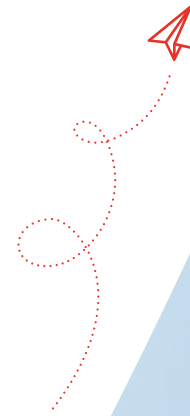
Dit rapport heeft het karakter van een "quick scan". Dat wil zeggen dat de verwachte maatschappelijke waarde van de BVS op hoofdlijnen in beeld is gebracht en de berekeningen vooral zijn gebaseerd op een combinatie van aannames, algemene en Heerlen-specifieke cijfers. De gemeente Heerlen heeft ons van relevante data voorzien. De kosten en baten zijn tevens niet netto contant gemaakt.

Het is belangrijk te benoemen dat wij geen onderzoek hebben gedaan naar de haalbaarheid van 'het concept BVS', noch in termen van de geplande resultaten (succes van de BVS, bedrijfsplan, beschikbare doelgroep en banen etc.), noch in termen van kosten (zijn de begrote investeringen en exploitatiekosten realistisch?). Omdat de BVS nu nog niet 'draait', moet er een verwachting geformuleerd worden over de toekomstige resultaten. Dit hebben we gedaan door vier verschillende scenario's uit te werken, zie hoofdstuk 3.

2.

Maatschappelijke baten van de BVS

Toelichting aanpak Effectenarena

De “Effectenarena” is een instrument dat gebruikt kan worden voor uiteenlopende typen interventies en projecten. Het instrument is uitgegroeid tot een standaard dialooginstrument voor het inzichtelijk maken van het maatschappelijk rendement van verschillende typen projecten. Het wordt vaak gebruikt om maatschappelijke effecten van interventies in het sociale domein in beeld te brengen.

Een ingevulde Effectenarena beschrijft de verwachtingen en beelden van betrokkenen over een toekomstig project. Tijdens een Effectenarena-sessie worden deze met elkaar gedeeld en kunnen deelnemers op elkaar reageren en samen tot nuanceringen en conclusies komen. Op 20 september jl. hebben we een Effectenarena-sessie met de initiatiefnemers van de BVS en een medewerker van de gemeente Heerlen gehouden.

In het kort bevat een Effectenarena vier stappen:

Stap 1: interventie en resultaat

In de eerste stap beschrijven we de activiteiten die tot de interventie behoren: wat gaat de BVS doen, welke activiteiten horen daarbij?

Stap 2: investeerders in beeld

In stap twee brengen we de partijen in beeld die een bijdrage leveren om de activiteiten van de BVS mogelijk te maken. De definitie van investeerders is met opzet ruim gekozen. Het gaat niet alleen om financiële bijdragen, maar ook om bijvoorbeeld tijd, materialen, afname van producten of een bijdrage in kennis.

Stap 3: maatschappelijke effecten

In de derde stap brengen we de maatschappelijke effecten die volgen uit de verschillende activiteiten in beeld. Wat zou er gebeuren in de maatschappij als de activiteiten uit stap 1 echt in de praktijk worden gebracht. Een deel van de verwachte effecten is direct afleidbaar uit de activiteiten, een ander deel volgt indirect.

Stap 4: incasseerders in beeld

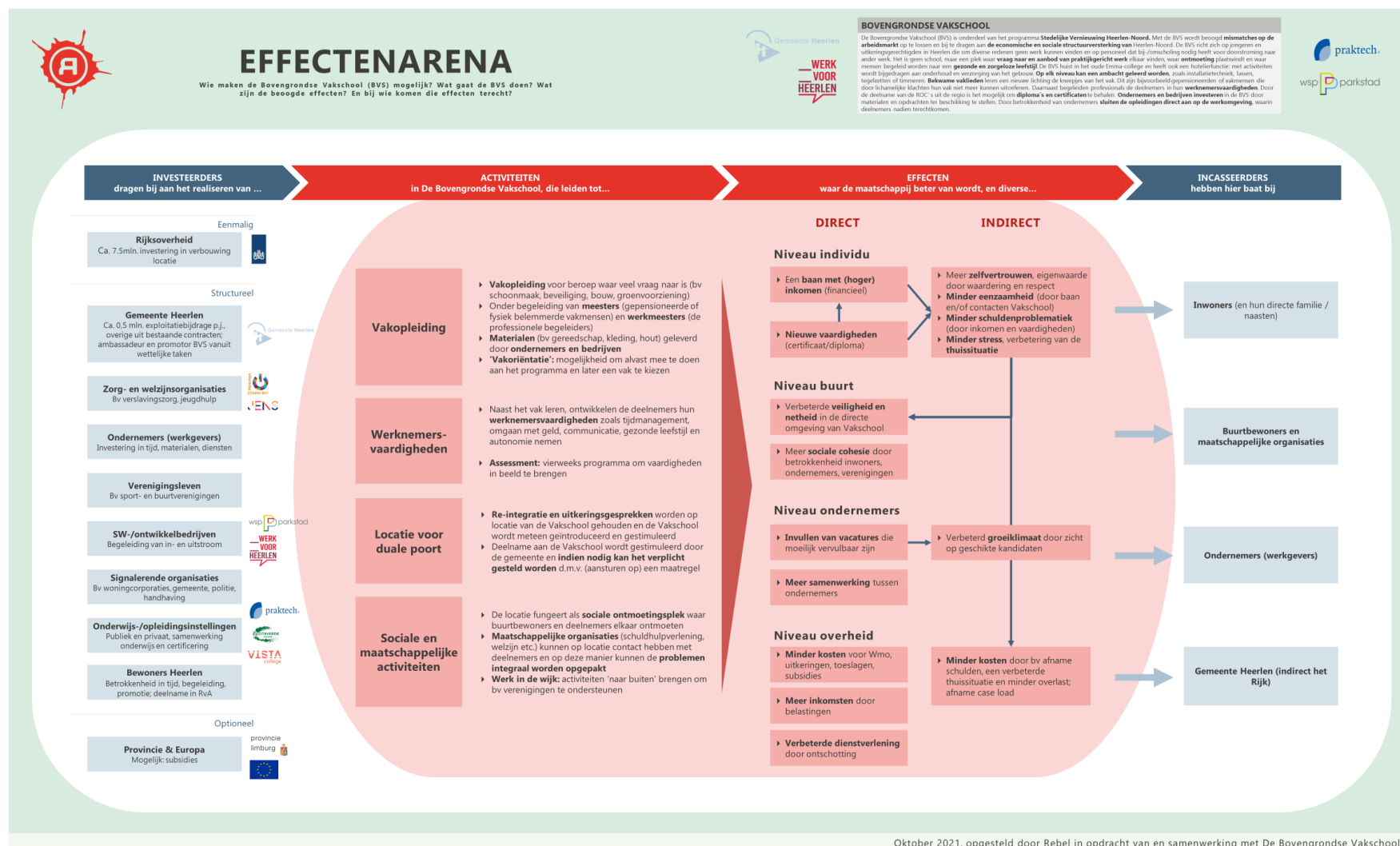
In de vierde en laatste stap brengen we in beeld bij wie de effecten nu feitelijk landen: wie wordt er beter van of heeft er voordeel van?

Op de volgende pagina staat de uitkomst van de Effectenarena-sessie van 20 september jl. visueel samengevat.

NB op deze visualisatie ontbreken gezondheidseffecten. Het effect van het hebben van arbeid op de gezondheid blijkt diffuus, zie ‘Werk, zaligmakend of ziekmakend’ (WRR, 2020). Arbeid maakt voor een deel gezond – werklozen hebben gemiddeld een slechtere fysieke en mentale gezondheid – maar arbeid kan ook ziek maken (burn-outs, bedrijfsgevallen e.d.). Bovendien is er ook een omgekeerde relatie – een slechte gezondheid kan belemmerend werken om deel te nemen op de arbeidsmarkt – waardoor het ingewikkeld is om de causale relatie tussen beide vast te stellen. Mogelijk ontstaan er wel positieve gezondheidseffecten door de beweegactiviteiten die op de vakschool georganiseerd worden, maar de omvang hiervan is voor ons lastig in te schatten.

Uitkomsten Effectenarena

Zie separate bijlage voor de Effectenarena op originele grootte

Vier categorieën van effecten/baten

Samenvattend zijn er vier categorieën baten die we kunnen onderscheiden. De focus van de quick-scan ligt op de directe effecten/baten van de BVS.

Categorie		Directe baten	
	Voor het individu	Een baan met (hoger) inkomen	
		Nieuwe vaardigheden	
	Voor de buurt	Verbeterde veiligheid en netheid in de omgeving	
		Verbeterde sociale cohesie	
	Voor de ondernemer/werkgever	Invullen van vacatures door werkgevers	
		Meer samenwerking tussen ondernemers	
	Voor de overheid	Gemeente	Minder kosten voor uitkeringen (PW)
			Minder kosten voor Wmo
			Minder kans op problematische schulden
			Verbeterde dienstverlening door ontschotting
			Waardetoeename gebouw
		Rijk	Minder kosten voor uitkeringen (WW)
			Meer inkomsten door inkomstenbelasting
			Minder kosten voor toeslagen

Kwalitatieve beschrijving effecten (1/2)

Voor het individu

- **Een baan met (hoger) inkomen:** de opleidingsmogelijkheden van de BVS zorgen ervoor dat er een betere match komt tussen vraag naar en aanbod van praktisch opgeleid personeel in Heerlen. De Heerlenaren die in een uitkering zitten of daarin dreigen te raken, hebben door deelname aan de BVS meer kans om uit de uitkering te komen of deze te ontlopen. Inkomen uit werk is hoger dan een bijstandsuitkering, waardoor er sprake is van een stijging van het inkomen voor deze mensen. Bovendien kan bijscholing bij de BVS ervoor zorgen dat mensen werk op een hoger niveau kunnen gaan doen dan het werk dat ze nu hebben.
- **Nieuwe vaardigheden:** de deelnemers aan de BVS krijgen een kans om nieuwe vaardigheden te leren en deze te laten erkennen via diploma's of certificaten. Dit draagt bij aan de kans op werk (zie vorige punt) maar kan daarnaast ook een gevoel van waardering en zelfvertrouwen bij hen opleveren.

Voor de buurt

- **Verbeterde veiligheid en netheid in de omgeving:** het plan van de BVS houdt onder andere in dat deelnemers aan de BVS in de directe omgeving zorgdragen voor de buurt. Bijvoorbeeld door extra inzet als het gaat om groenvoorziening, schoonmaak of het uitvoeren van praktische klussen in de buurt. Het plan is dat door de directe lijn met de gemeente zulke projecten makkelijk opgepakt kunnen worden en hierdoor de omgeving van de BVS een positieve verandering ondergaat.

Voor de ondernemer/werkgever

- **Verbeterde sociale cohesie:** de BVS gaat draaien op een veelvoud van betrokkenen, zoals inwoners van Heerlen, ondernemers en lokale verenigingen. Het bij elkaar brengen van deze verschillende stakeholders onder één dak bevordert het onderlinge contact en de sociale cohesie in Heerlen-Noord.
- **Invullen van vacatures door werkgevers:** voor werkgevers biedt de BVS een grotere kans om vacatures, die door tekorten nu moeilijk in te vullen zijn, op te lossen. Het gevolg daarvan is dat ze een hogere productie kunnen draaien, minder wervingskosten maken en/of minder arbeidskrachten uit het buitenland moeten halen. Daarvoor in ruil wordt van werkgevers een zekere inzet voor de BVS gevraagd.
- **Meer samenwerking tussen ondernemers:** De BVS beoogt een samenwerking met verschillende ondernemers, bijvoorbeeld verschillende aannemers, schilderbedrijven, beveiligingsbedrijven e.d. Doordat deze bedrijven ook met elkaar optrekken in het ondersteunen van de BVS en het leveren van materialen, opdrachten en onderwijs aan deelnemers, is de verwachting dat hier positieve effecten uit voortkomen. Bijvoorbeeld samenwerkingen in de buurt of rondom het werven van personeel.

Kwalitatieve beschrijving effecten (2/2)

Voor de overheid

- **Minder kosten voor uitkeringen, Wmo, toeslagen, subsidies:** in het verlengde van het eerste effect geldt dat indien mensen een (hoger) inkomen uit werk hebben, ze minder recht hebben en gebruikmaken van PW- of WW-uitkeringen, inkomensafhankelijke toeslagen (met name huur- en zorgtoeslag; het effect op kind- en kinderopvangtoeslag kan in theorie beide kanten op werken) en subsidieregelingen. Ook valt te verwachten dat een (klein) deel van de deelnemers minder beroep zal doen op maatschappelijke ondersteuning (Wmo) omdat ze zelfredzamer worden door het hebben van werk. Naast de directe besparingen ontstaan er in potentie ook besparingen op de uitvoering (bijv. inzet consultants voor begeleiding en re-integratie van uitkeringsgerechtigden). *NB de baten uit een besparing op PW-uitkeringen worden voor een deel tenietgedaan door een afname van de middelen die de gemeente Heerlen zal ontvangen uit het Gemeentefonds als minder mensen een uitkering hebben.*
- **Minder kans op problematische schulden:** vooral de mensen met een laag inkomen hebben kans om problematische schulden te ontwikkelen. Gemeenten in Nederland zijn verantwoordelijk voor schuldhelpverlening. Voor de deelnemers die vanwege de BVS een hogere kans op een baan met (hoger) inkomen hebben, neemt de kans op ontwikkelen van schulden af. Dit bespaart de gemeente Heerlen uitvoeringskosten en leidt voor de mensen die het betreft tot minder stress. Overigens zijn de mogelijke besparingen hiervan voor de gemeente Heerlen kleiner dan in sommige andere gemeenten. Heerlen heeft namelijk als beleid om uithuisplaatsingen (wat grote kosten met zich meebrengt, zoals het aanbieden van

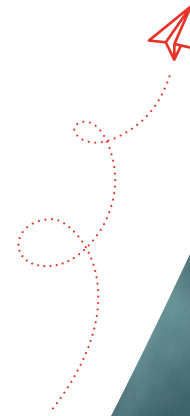
maatschappelijke opvang) ten alle tijden te voorkomen en desnoods de huur tijdelijk over te nemen.

- **Meer inkomsten door inkomstenbelasting:** meer mensen aan het werk betekent een hogere afdracht van inkomensbelasting.
- **Verbeterde dienstverlening door ontschotting:** de verwachting is dat dienstverlening, met name door de gemeente, efficiënter kan gebeuren doordat er ontschotting ontstaat tussen domeinen en alle dienstverlening aan een inwoner op één plek kan plaatsvinden, namelijk de vakschool. De meerwaarde zal grotendeels zitten in de effectiviteit van de BVS en een positieve waardering van deelnemers over de dienstverlening.
- **Waardestijging gebouw BVS:** circa €5M van de investeringssom (van in totaal ~7,5M) is bestemd voor de verbouwing van het gebouw waarin de BVS huisvest. Door deze investering stijgt direct de waarde van het gebouw. Stel dat de BVS over 20 jaar zou vertrekken, dan heeft het gebouw inmiddels wel zijn (technische) afschrijvingstermijn bereikt, maar heeft het waarschijnlijk wel een hogere marktwaarde dan als het niet zou worden verbouwd en die hele periode leeg zou blijven. Dat komt mede door de beoogde hotelierfunctie van de BVS: met activiteiten wordt bijgedragen aan onderhoud en verzorging van het gebouw. De gemeente profiteert als eigenaar van het gebouw van de waardestijging. Het blijkt in de praktijk echter lastig en tijdrovend om te ramen hoeveel een pand na verbouwing in waarde stijgt, omdat dit niet kan op basis van vergelijkbare marktwaardes (zoals bij woningen of kantoren vaak gebeurt). Normaliter wordt de waardering van een dergelijk (niet-standaard) gebouw gemaakt op basis van de exploitatie (mogelijke huurinkomsten) en een risico-opslag.

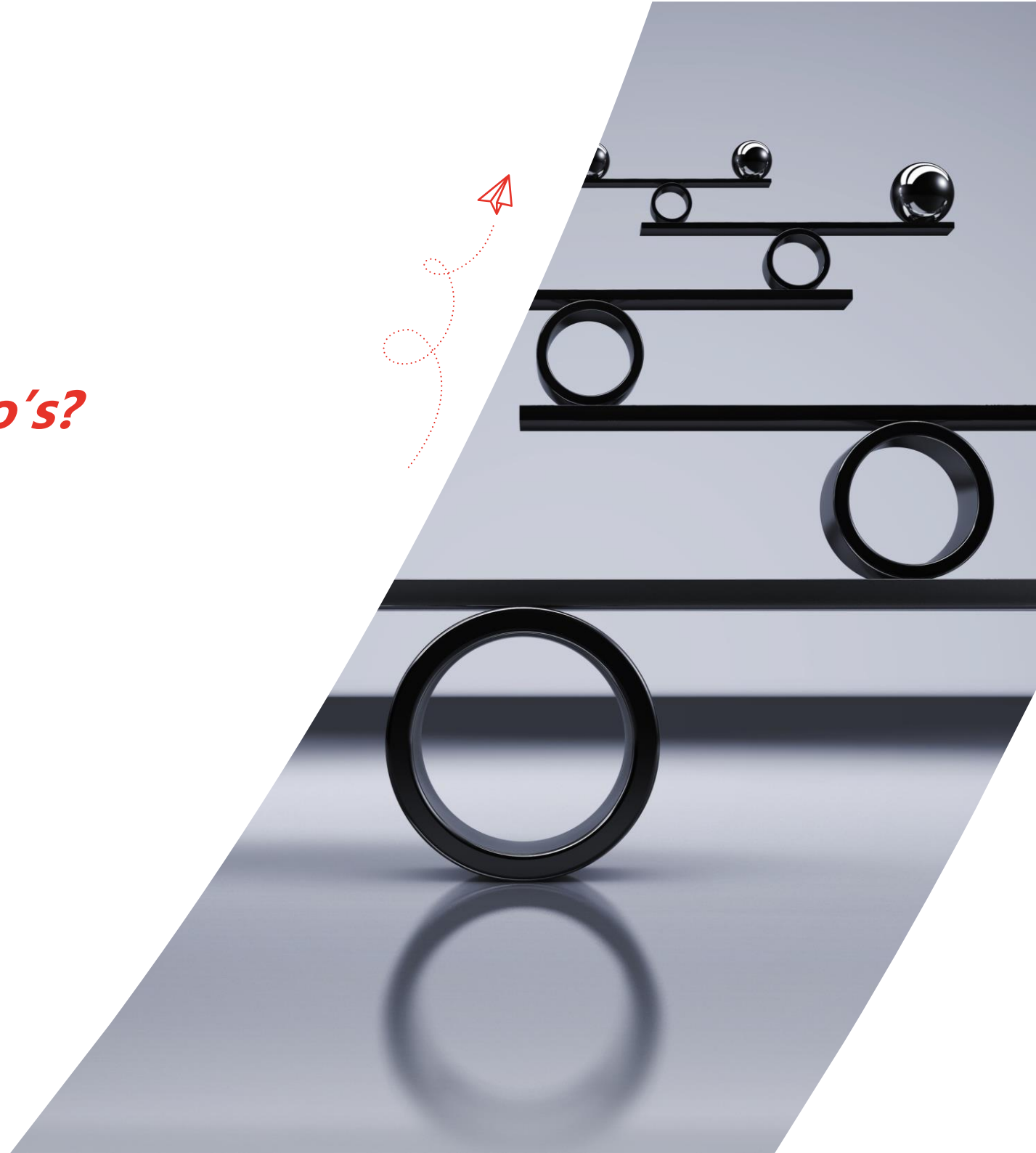
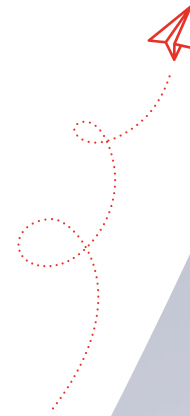
3.

**Kosten en baten in
verschillende scenario's**

Waarom scenario's?

Onzekerheid over de toekomst vangen we op door verschillende scenario's te gebruiken, die passen bij de grootste risico's

We doen in dit rapport nadrukkelijk geen inhoudelijke beoordeling en toets op de haalbaarheid van de plannen, benodigde investeringen en/of verwachte resultaten van de BVS. Wel laten we zien wat er in verschillende alternatieve scenario's zou gebeuren met de verhouding tussen kosten en baten. Daarmee zeggen we niet dat deze scenario's ook allemaal echt haalbaar zijn; het heeft vooral als doel om een bandbreedte weer te geven waarbinnen de kosten en de baten zouden kunnen vallen zodra de vakschool operationeel is.

De scenario's die we hebben vormgegeven komen primair voort uit de twee risico's die we signaleren:

Risico 1 (baten): het aantal individuen naar werk per jaar wordt niet gehaald. [zie pagina 15-20]

De omvang van veel van de maatschappelijke baten hangt af van het tempo waarin het de BVS lukt om mensen uit een (dreigende) uitkeringssituatie naar werk te helpen. De huidige ambitie van de BVS luidt dat de vakschool in staat moet zijn om per jaar ~300 extra uitkeringsgerechtigden naar werk te begeleiden. Daarnaast kan een uitkering worden voorkomen voor deelnemende jongeren (PW) en werknemers die dreigen ontslagen te worden (WW). Deze laatste groep is kleiner en hiervoor zijn geen ambitecijfers genoemd. Naar schatting van de BVS zal – na een ingroeifase van een aantal jaren – de populatie van in totaal ~800 deelnemers als volgt zijn opgebouwd:

- ~650 uitkeringsgerechtigden (waarvan dus ~300 extra per jaar naar werk)
- ~120 jongeren
- ~30 werknemers die worden bij-/omgeschoold en van werk-naar-werk begeleid

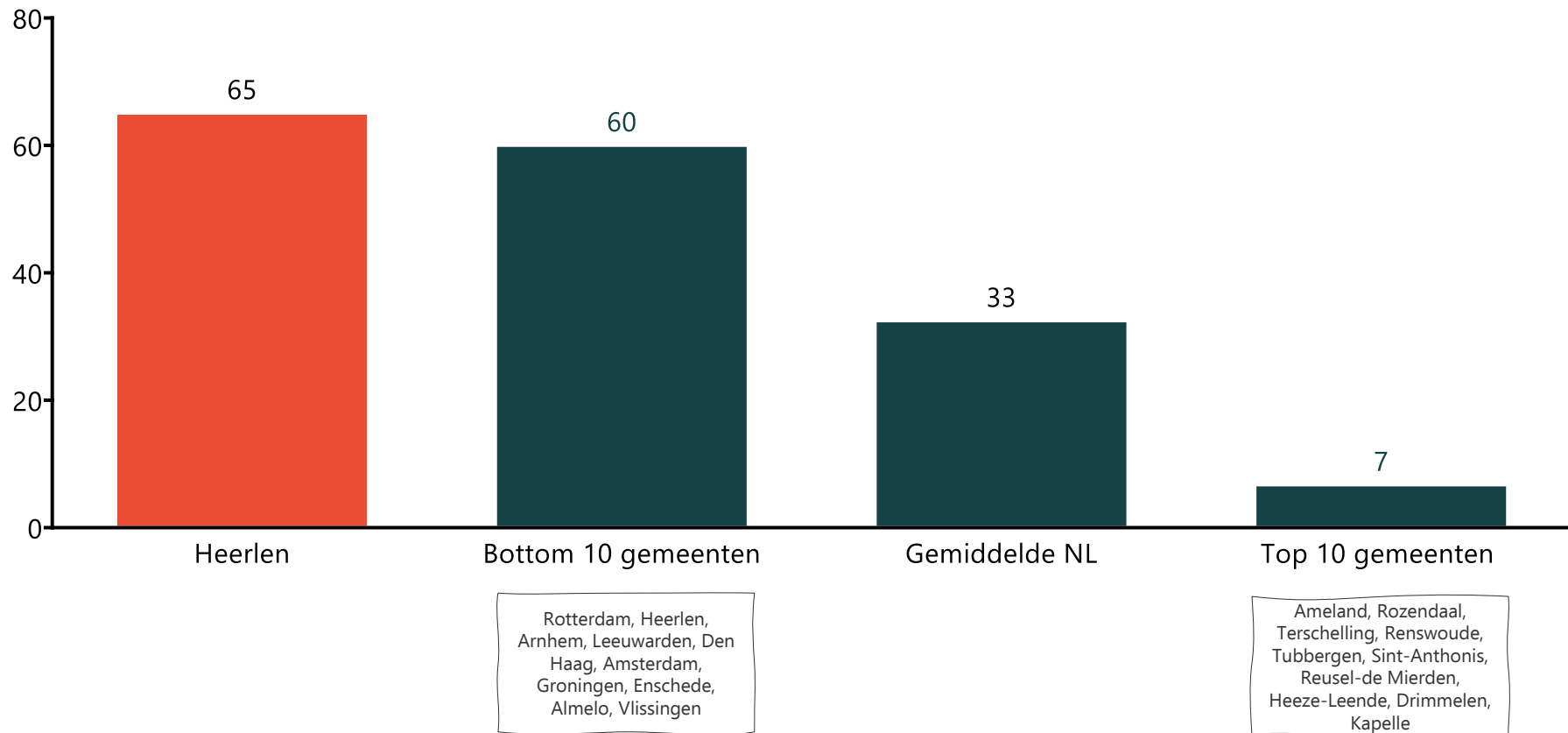
Per jaar ~300 mensen extra naar werk is erg ambitieus. Dit zou namelijk betekenen dat Heerlen in ongeveer 10 jaar tijd tot de top-10 gemeenten in Nederland zou komen te behoren (wat betreft minste uitkeringen). Als alternatieven gaan we uit van een 20% en 100% verbetering richting het Nederlands gemiddelde in 20 jaar tijd. Dit resulteert in respectievelijk ~23 en ~110 mensen per jaar extra naar werk. De gekozen termijn van 20 jaar geldt in alle scenario's en volgt uit de afschrijvingstermijn voor het gebouw waarin de BVS huisvest.

Risico 2 (kosten): het lukt de BVS niet volledig zelfvoorzienend te worden. [zie pagina 21]

De kosten zijn geraamd op (eenmalig) ~€7.5M voor de verbouwing van het gebouw en ~€0.5M exploitatiekosten per jaar in 2022, 2023 en 2024 vanuit de gemeente Heerlen als exploitatiebijdrage. Daarna wil de BVS zelfvoorzienend zijn, door inzet van vrijwilligers en investeringen van ondernemers. Omdat het onzeker is of dit (reeds in 2024) gaat lukken, rekenen we een scenario door waarbij de gemeente ook in de jaren na 2024 een exploitatiebijdrage blijft doen.

Op dit moment behoort Heerlen met ~65 uitkeringen per 1.000 inwoners tot de 10 gemeenten met de hoogste uitkeringsgraad (PW)

Algemene bijstand tot de AOW-leeftijd (aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar, 1e kwartaal 2021)

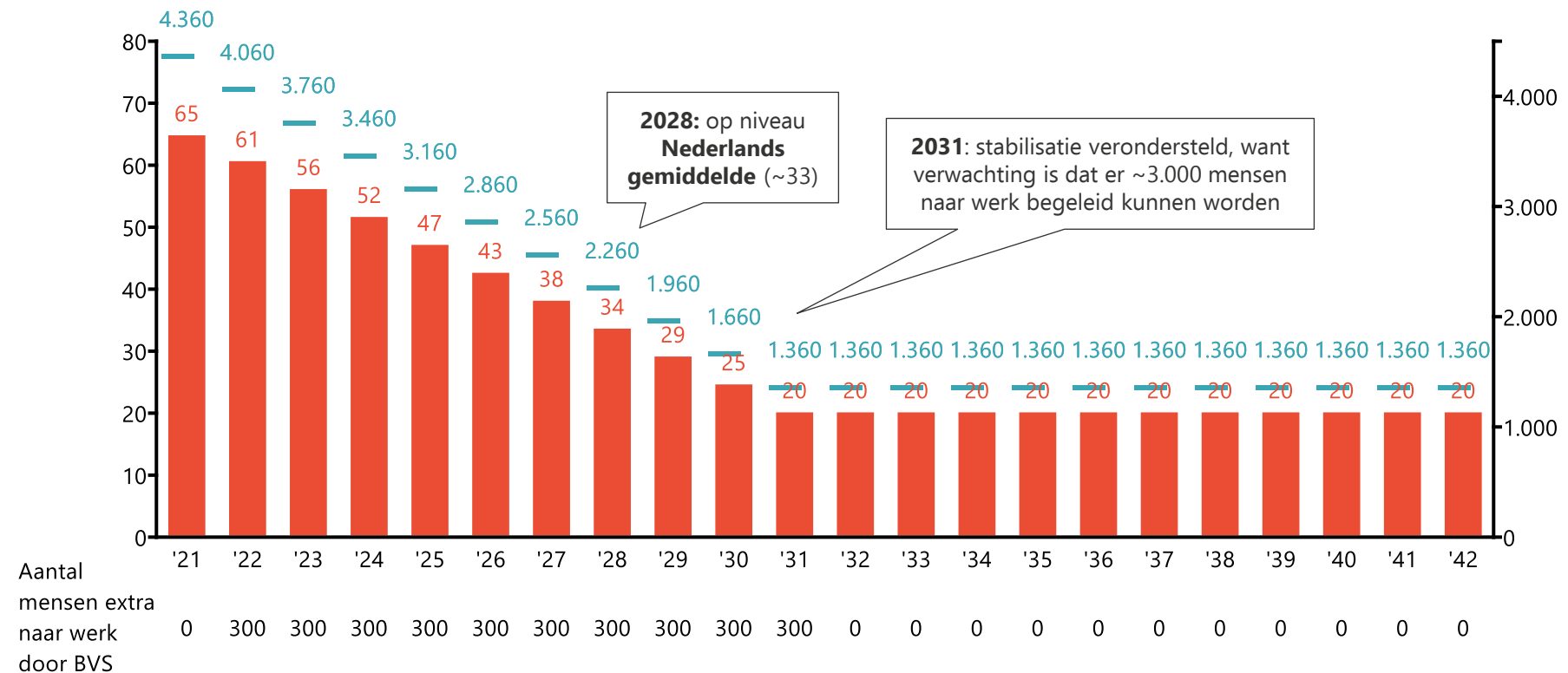

Het plan van de BVS (~300 mensen / jaar extra naar werk) lijkt ambitieus en zou betekenen dat Heerlen in 2028 op het Nederlands gemiddelde zit

Als we uitgaan van het streven van de BVS, namelijk jaarlijks 300 extra mensen uit een uitkeringssituatie naar werk begeleiden, dan zou dat betekenen dat Heerlen zich na ongeveer 6 jaar heeft opgewerkt uit de groep van 10 gemeenten met de meeste uitkeringen, naar het niveau van het Nederlands gemiddelde. Na ongeveer 10 jaar zou de situatie in Heerlen stabiliseren, omdat er naar verwachting ongeveer 3.000 Heerlenaren zijn die door de BVS extra naar werk te begeleiden zijn en de overige inwoners in de algemene bijstand niet direct de doelgroep van de vakschool zijn. Het lijkt een behoorlijk ambitieus scenario gezien de situatie in Heerlen.

Algemene bijstand tot de AOW-leeftijd (aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar, 1e kwartaal 2021)

Aantal uitkeringen in Heerlen

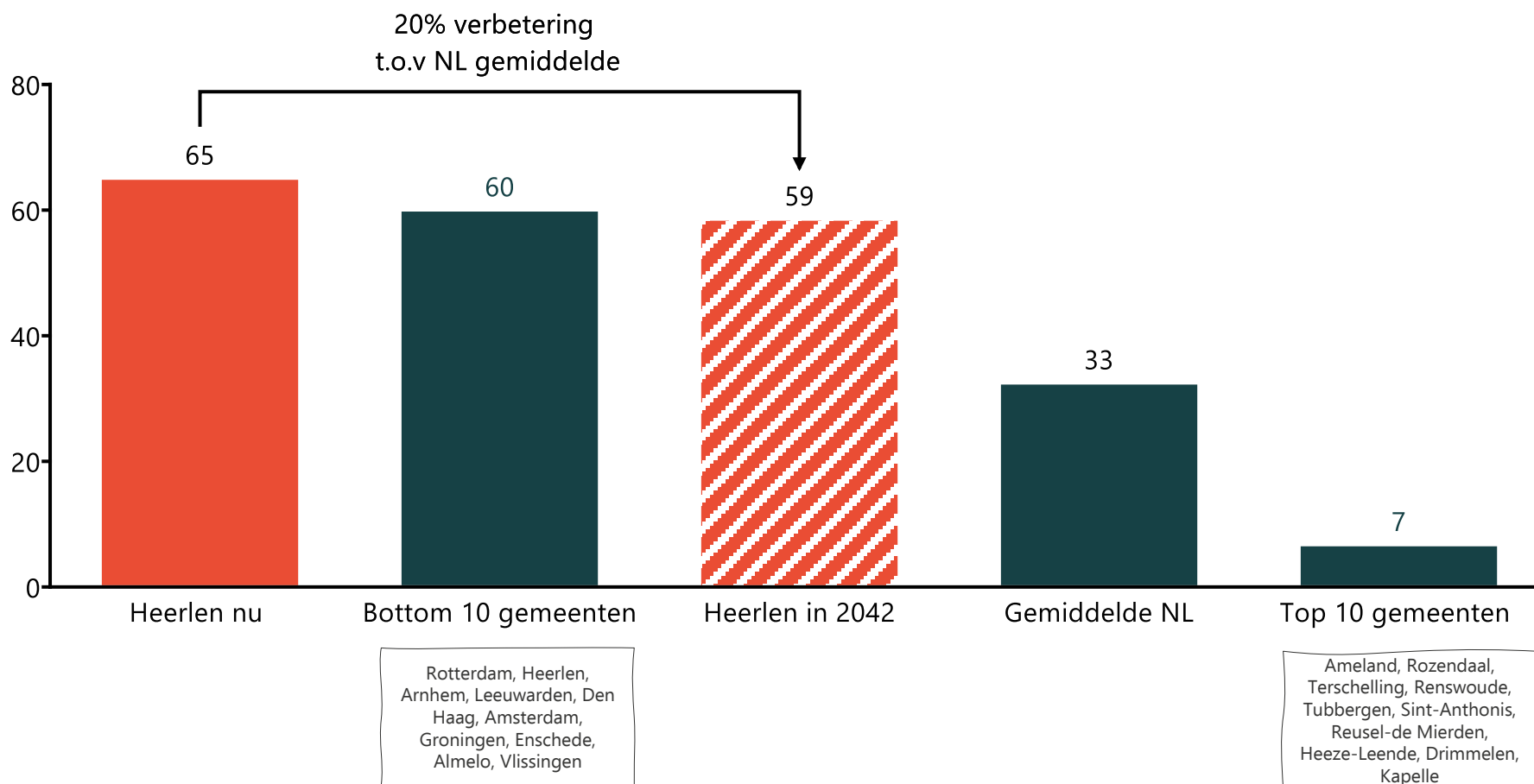

Bron: waarstaatjegemeente.nl en CBS.

Toelichting: om praktische redenen hebben we eventuele bevolkingsgroei of krimp niet meegenomen in berekeningen, maar zijn uitgegaan van gelijkblijvende inwonersaantallen

Als alternatief toekomstbeeld berekenen we het scenario dat Heerlen in 20 jaar tijd 20% opschuift naar het NL gemiddelde

Algemene bijstand tot de AOW-leeftijd (aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar, 1e kwartaal 2021)

Bron: waarstaatjegemeente.nl en CBS.

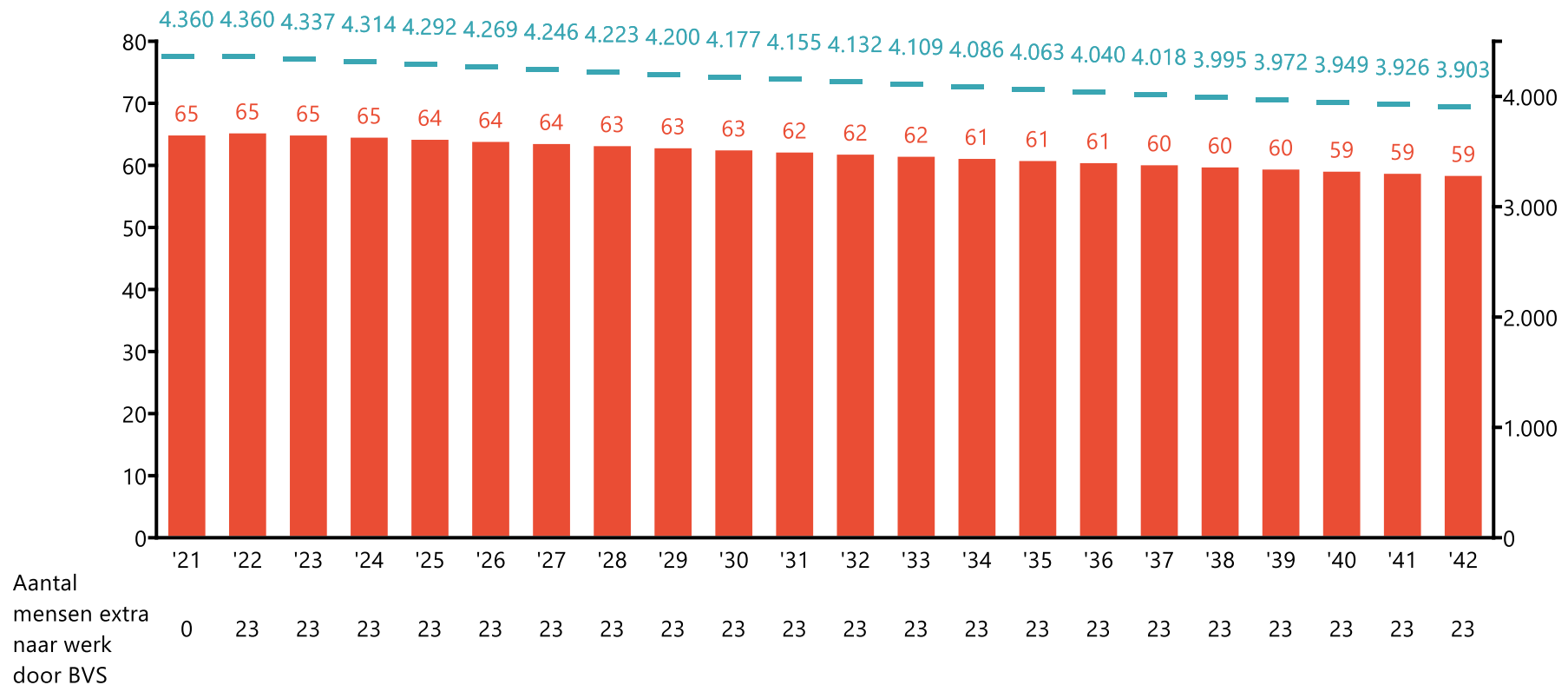
Toelichting: om praktische redenen hebben we eventuele bevolkingsgroei of krimp niet meegenomen in berekeningen, maar zijn uitgegaan van gelijkblijvende inwonersaantallen

Dat betekent dat er ongeveer 23 mensen / jaar extra vanuit een uitkering naar werk geleid zouden worden

Als alternatieve berekening doen we de aanname dat de BVS dusdanig succesvol is dat Heerlen na 20 jaar BVS 20% opgeschoven is naar het Nederlands gemiddelde. Dit betekent dus dat als het Nederlands gemiddelde ongeveer 33 blijft, Heerlen na 20 jaar van 65 uitkeringen per 1.000 inwoners verbeterd naar 59 uitkeringen per 1.000 inwoners ($65-33=32$, 20% van $32=\sim 6$ en $65-6=59$). Als we dat verdelen over 20 jaar betekent het jaarlijks ~ 23 mensen extra naar werk vergeleken met de huidige situatie in Heerlen. Dit is een stuk minder ambitieus dan de 300 in het plan van de BVS, maar betekent alsnog een significante verbetering.

Algemene bijstand tot de AOW-leeftijd (aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar, 1e kwartaal 2021)

Aantal uitkeringen in Heerlen

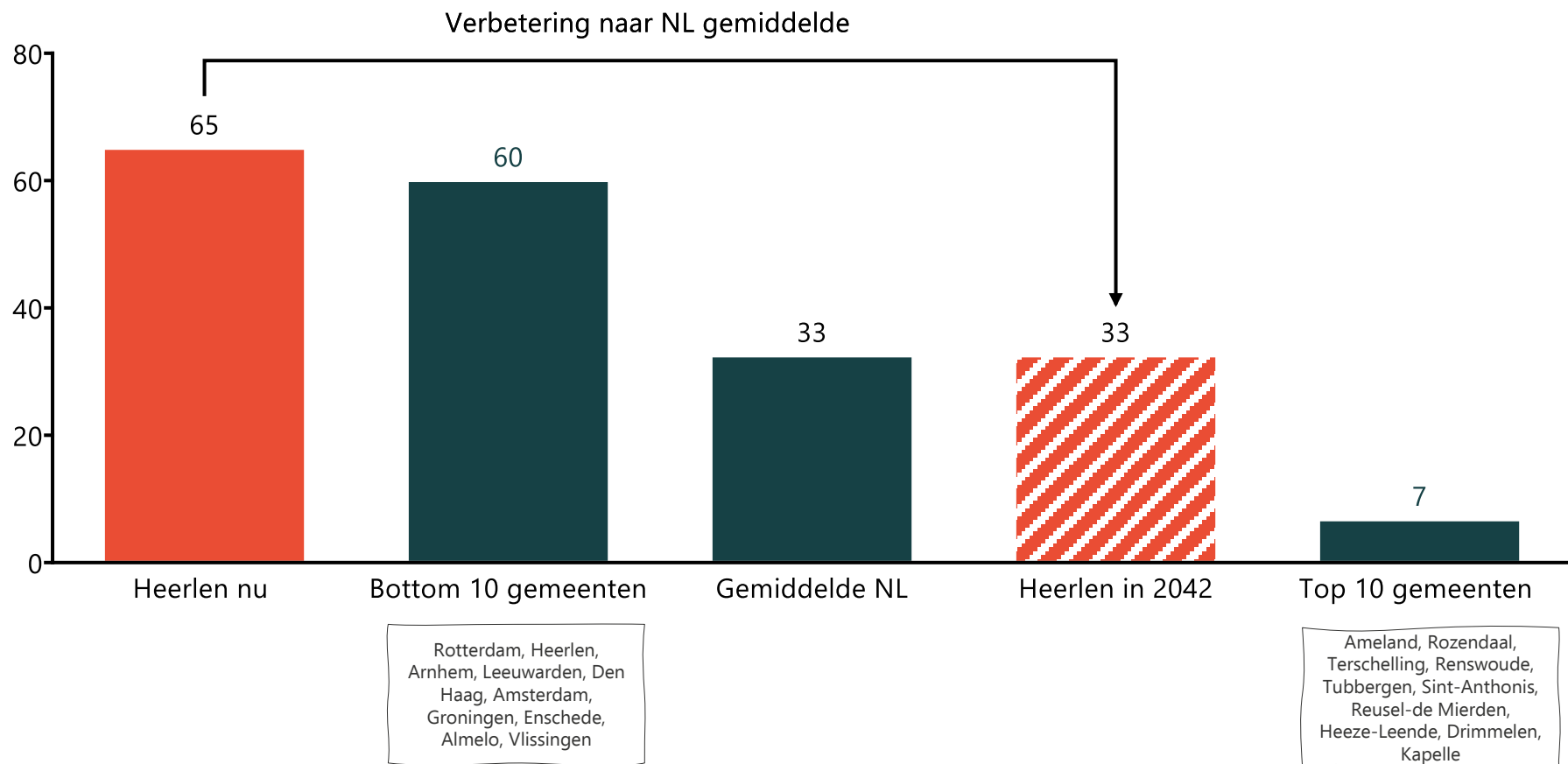

Bron: waarstaatjegemeente.nl en CBS.

Toelichting: om praktische redenen hebben we eventuele bevolkingsgroei of krimp niet meegenomen in berekeningen, maar zijn uitgegaan van gelijkblijvende inwonersaantallen

Een ander alternatief toekomstbeeld is dat Heerlen in 20 jaar tijd volledig (100%) opschuift naar het NL gemiddelde

Algemene bijstand tot de AOW-leeftijd (aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar, 1e kwartaal 2021)

Bron: waarstaatjegemeente.nl en CBS.

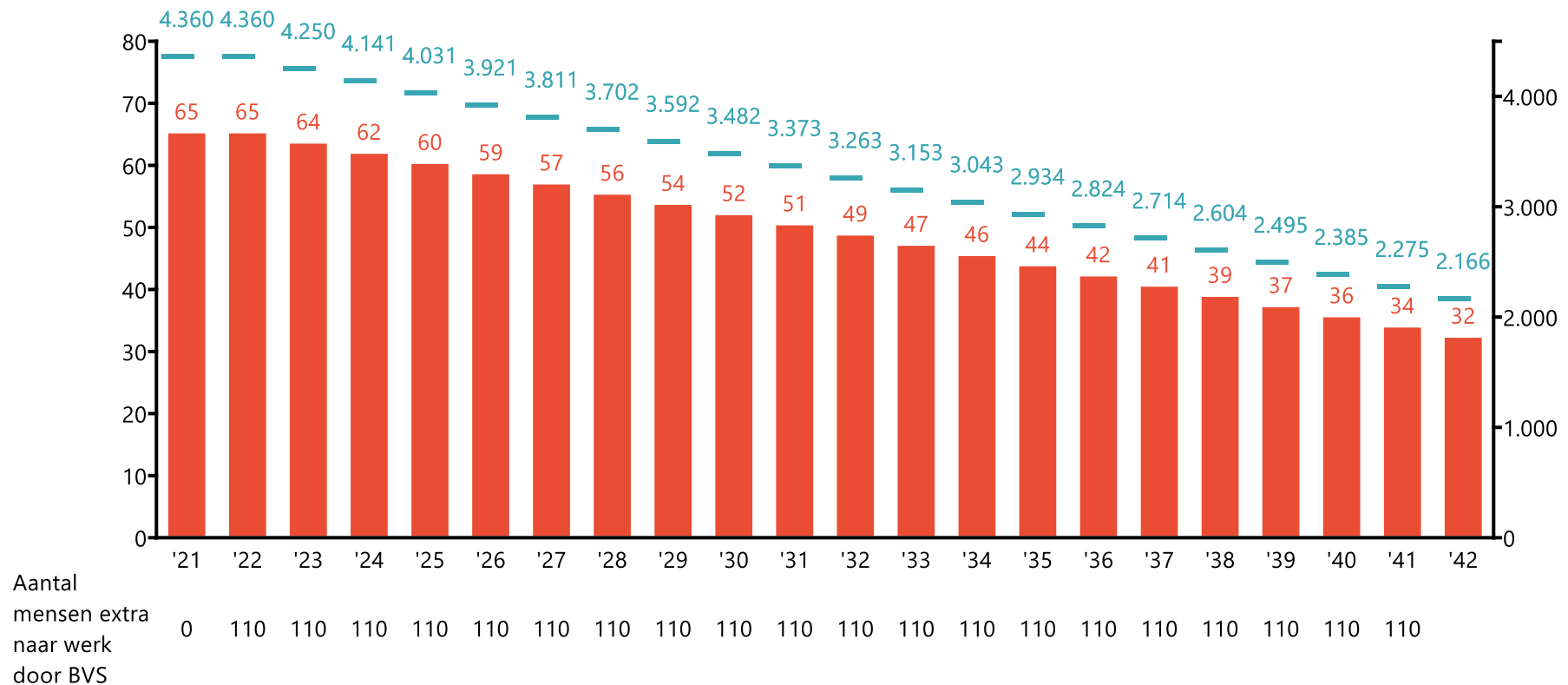
Toelichting: om praktische redenen hebben we eventuele bevolkingsgroei of krimp niet meegenomen in berekeningen, maar zijn uitgegaan van gelijkblijvende inwonersaantallen

Dat zou betekenen dat er ongeveer 110 mensen / jaar extra vanuit een uitkering naar werk geleid worden

Als tweede alternatieve berekening doen we de aanname dat de BVS dusdanig succesvol is dat Heerlen na 20 jaar BVS volledig is opgeschoven naar het Nederlands gemiddelde. Dit betekent dat als het Nederlands gemiddelde ongeveer 33 blijft, Heerlen na 20 jaar van 65 uitkeringen per 1.000 inwoners verbetert naar 33 uitkeringen per 1.000 inwoners. Als we dat verdelen over 20 jaar betekent het jaarlijks ~110 mensen extra naar werk vergeleken met de huidige situatie in Heerlen.

Algemene bijstand tot de AOW-leeftijd (aantal per 1.000 inwoners van 15-74 jaar, 1e kwartaal 2021)

Aantal uitkeringen in Heerlen

Bron: waarstaatjegemeente.nl en CBS.

Toelichting: om praktische redenen hebben we eventuele bevolkingsgroei of krimp niet meegenomen in berekeningen, maar zijn uitgegaan van gelijkblijvende inwonersaantallen

Aan de kostenkant bestaat een risico dat het de BVS niet lukt om na 2024 volledig zelfvoorzienend te zijn

In de plannen van de BVS wordt ervan uitgegaan dat de gemeente Heerlen de jaarlijkse exploitatiekosten van ~€0.5M dekt voor 2022, 2023 en 2024 en dat de BVS hierna zelfvoorzienend is.

De exploitatiebegroting is als volgt opgebouwd door de BVS:

Exploitatiebegroting	Kosten
Kosten overhead 15%	225.000
Kosten materiaal exploitatie gebouw	150.000
Kosten verbinding naar wijken	150.000
Totaal	525.000

De BVS voorziet zelfvoorzienend te worden door inzet van:

- Inwoners van Heerlen, als het gaat om opleiding en training van de deelnemers aan de vakschool
- Ondernemers/werkgevers, doordat zij opdrachten uitzetten bij de vakschool zonder hiervoor facturen te sturen (het werk wordt immers gedaan voor niets door kandidaten van de vakschool) en de benodigde materialen leveren
- Initiatiefnemers van de BVS, zoals het WSP, WerkvoorHeerlen en Praktech die nu al (deels) bekostigd worden door de gemeente Heerlen, kunnen inzet leveren aan de BVS vanuit deze bestaande relatie
- Deelnemers zouden zelf kunnen betalen voor deelname aan de BVS

Een risico is dat het de BVS niet lukt om (al in 2024) zelfvoorzienend te worden. Bijvoorbeeld omdat ondernemers/werkgevers niet voor langere termijn bereid zijn te investeren in de vakschool. Of omdat deelnemers niet kunnen of willen betalen voor deelname aan de vakschool. Dat kan betekenen dat er in een later stadium toch publieke middelen nodig zijn om de exploitatiekosten te dekken.

We hebben daarom vijf verschillende scenario's doorgerekend waarin we rekening houden met deze risico's

- **Scenario 1: Ambitie van de BVS**

Het plan van de BVS gaat uit van ~300 mensen per jaar (extra versus de huidige situatie in Heerlen) die naar werk worden begeleid. Die mensen zouden zonder de BVS niet naar werk begeleid worden en in een uitkeringssituatie blijven verkeren.

- **Scenario 2: Break even situatie**

In het Break even scenario rekenen we door hoeveel mensen ieder jaar naar werk begeleid zouden moeten worden (extra vs. huidige situatie in Heerlen) om over de looptijd van 20 jaar BVS de kosten en maatschappelijke baten tegen elkaar af te kunnen strepen.

- **Scenario 3: BVS realiseert 20% verbetering naar NL gemiddelde**

In scenario 3 rekenen we door hoe de kosten en baten eruitzien als we ervan uit zouden gaan dat de vakschool een 20% verbetering (ten opzicht van het Nederlands gemiddelde) voor Heerlen realiseert in de komende 20 jaar.

- **Scenario 4: BVS realiseert 20% verbetering naar NL gemiddelde en BVS wordt niet zelfvoorzienend**

In scenario 4 rekenen we met dezelfde verbetering als in scenario 3, maar gaan we er daarbij ook nog van uit dat de BVS niet zelfvoorzienend kan worden en jaarlijks een ~€0.5M bijdrage voor de exploitatiekosten ontvangt van de gemeente Heerlen.

- **Scenario 5: BVS realiseert verbetering naar NL gemiddelde**

In scenario 5 sluiten we aan bij de ambitie van de gemeente Heerlen in het kader van de stedelijke vernieuwing Heerlen-Noord, namelijk opschuiven naar NL gemiddelde. We gaan uit van verbetering naar het Nederlands gemiddelde in 20 jaar tijd.

Uitkomst analyse kosten en baten

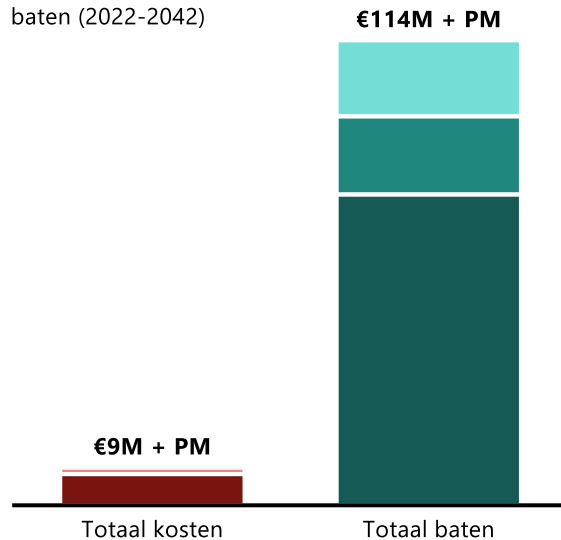

In alle scenario's wegen de gekwantificeerde baten op tegen de kosten (1/2)

SCENARIO 1: Ambitie BVS

Totale kosten: **€9M + PM**
 Totale baten: **€114M + PM**
 Zelfvoorzienend per: **2024**
 Individuen uitkering naar werk: **3.000**
 Individuen werk naar werk: **600**

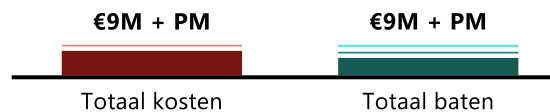
Totale kosten en
baten (2022-2042)

SCENARIO 2: Break even

Totale kosten: **€9M + PM**
 Totale baten: **€9M + PM**
 Zelfvoorzienend per: **2024**
 Individuen uitkering naar werk: **237**
 Individuen werk naar werk: **34**

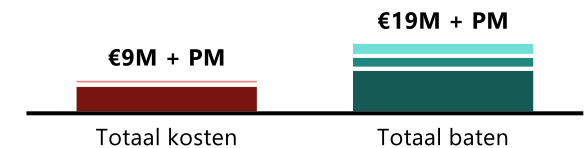
Totale kosten en baten (2022-2042)

SCENARIO 3: 20% verbetering t.o.v. NL gemiddelde

Totale kosten: **€9M + PM**
 Totale baten: **€19M + PM**
 Zelfvoorzienend per: **2024**
 Individuen uitkering naar werk: **460**
 Individuen werk naar werk: **71**

Totale kosten en baten (2022-2042)

Legenda

■ Kosten Gemeente	■ Baten Individu
■ Kosten Rijk	■ Baten Rijk
	■ Baten Gemeente*

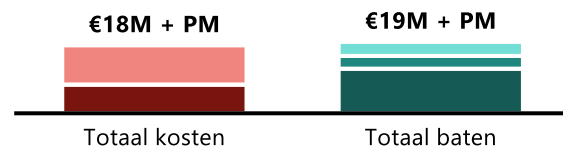
** de baten die bij de gemeente Heerlen neerslaan bestaan voor bijna 100% uit besparing op PW-uitkeringen; de besparing op Wmo-kosten en schuldhelpverleningstrajecten blijkt marginaal. We hebben hierbij geen rekening gehouden met een afname van middelen uit het Gemeentefonds die de gemeente zal ervaren, zoals eerder beschreven.*

In alle scenario's wegen de gekwantificeerde baten op tegen de kosten (2/2)

SCENARIO 4: 20% verbetering en niet zelfvoorzienend

Totale kosten: **€18M + PM**
 Totale baten: **€19M + PM**
 Zelfvoorzienend per: **niet**
 Individuen uitkering naar werk: **460**
 Individuen werk naar werk: **71**

Totale kosten en baten (2022-2042)

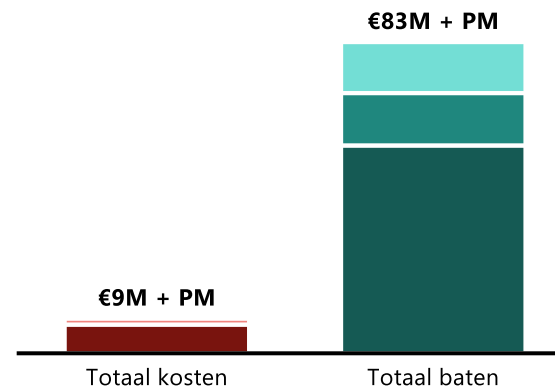
Legenda

■ Kosten Gemeente	■ Baten Individu
■ Kosten Rijk	■ Baten Rijk
	■ Baten Gemeente

SCENARIO 5: Verbetering naar NL gemiddelde

Totale kosten: **€9M + PM**
 Totale baten: **€83M + PM**
 Zelfvoorzienend per: **2024**
 Individuen uitkering naar werk: **2.194**
 Individuen werk naar werk: **439**

Totale kosten en baten (2022-2042)

Conclusie: zelfs in minder ambitieuze scenario's dan het plan van de BVS is de maatschappelijke meerwaarde aanzienlijk

Rekening houdend met de risico's wegen de baten ruimschoots op tegen kosten

In alle doorgerekende scenario's (behalve uiteraard break even) zijn de door ons berekende baten hoger dan kosten. In de oorspronkelijke ambitie van de BVS (scenario 1) zijn de baten zelfs bijna 13 keer hoger dan de kosten, in scenario 5 ongeveer 9 keer. In de meer gematigde scenario's, waarin ook rekening is gehouden met de geïdentificeerde risico's, zijn de baten ruim twee keer zo hoog (scenario 3) of ~€1M hoger dan de kosten (scenario 4). Kortom, ook als we rekening houden met deze risico's, is de verwachte meerwaarde van de BVS aanwezig.

Monitoring aan te bevelen om effect zichtbaar te maken

Omdat de effectiviteit van de BVS op voorhand nog moeilijk te bepalen is, is het aan te bevelen om een (lichte) monitoring op te zetten, met name gefocust op de jaarlijkse kosten en het aantal mensen dat per jaar extra aan het werk komt door de BVS (daling in Heerlen). Zodat na een aantal jaren met meer zekerheid uitspraken gedaan kunnen worden over het slagen van de vakschool en er waar nodig bijgestuurd kan worden.

Baten vallen grotendeels bij gemeente

De meerderheid van de baten (ongeveer 2/3^e) komt voor rekening van de gemeente, bijna uitsluitend door de besparing op uitkeringen

(waarbij dus geen rekening is gehouden met een andere verdeling van middelen uit het Gemeentefonds). De verdeling van waar de baten van de BVS terechtkomen ziet er als volgt uit:

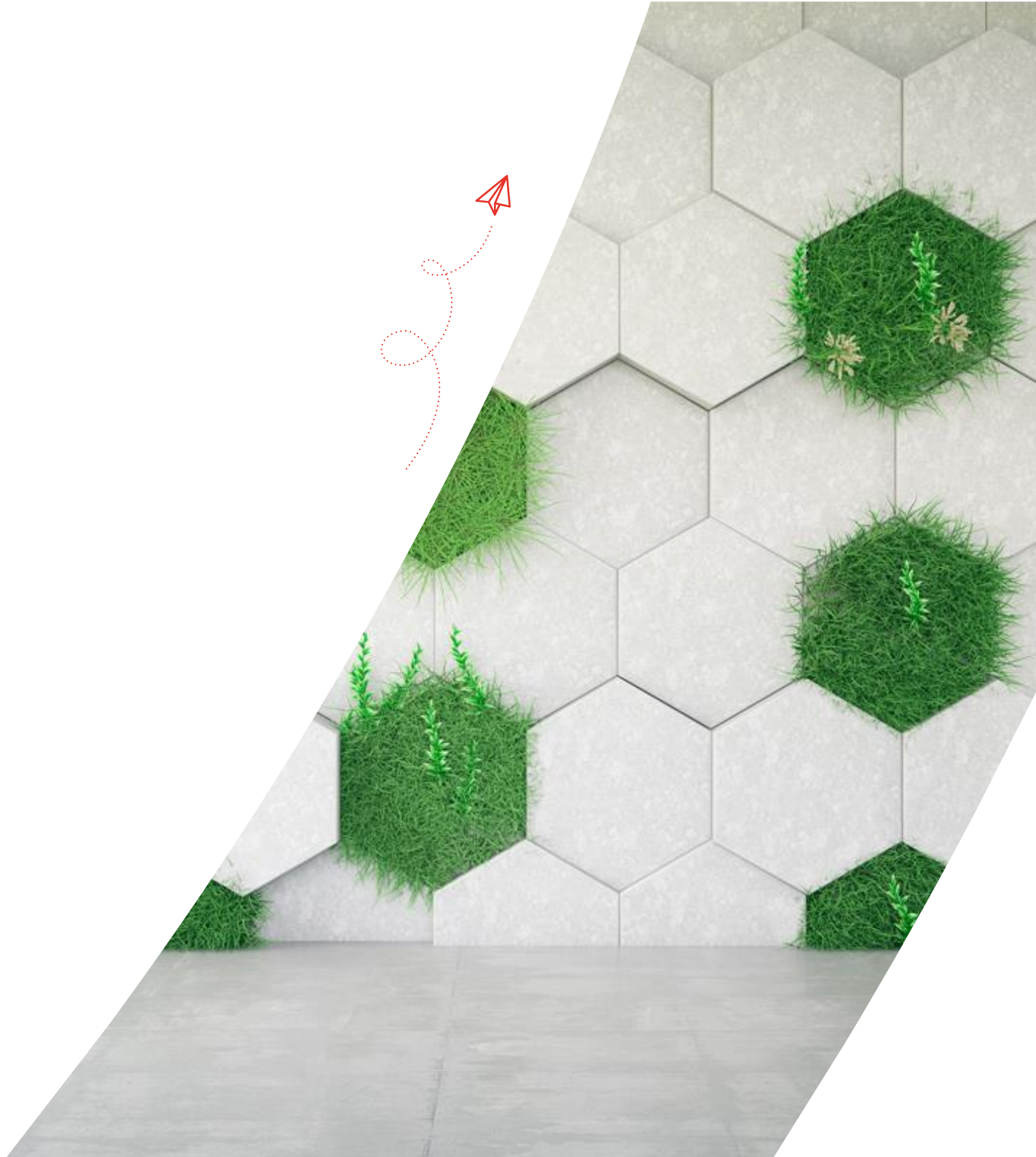
- Baten bij gemeente: ~66%, door besparingen op uitkeringen (en op kosten Wmo en schuldhulpverlening)
- Baten bij individu: ~17%, als gevolg van een hoger inkomen
- Baten bij Rijk ~16%, door besparing op uitkeringen (WW), toeslagen en door extra inkomen vanuit de inkomstenbelasting

Aanvullend zijn er niet gekwantificeerde kosten en baten (" +PM ")

Tot slot geven we nog een nuancering mee. In voorgaande overzichten is een +PM opgenomen. Dit staat voor een Pro Memorie, ofwel nog te specificeren post. Vanwege het quick-scan karakter van deze studie ontbreken er zowel aan de kosten- als batenkant nog bedragen die op basis van verdere studie mogelijk gekwantificeerd kunnen worden. Bij de kosten hebben we bijvoorbeeld geen goed zicht op de waarde van de inzet (tijd) en materialen die ondernemers en werkgevers leveren om een bijdrage te doen aan de BVS. Bij de baten gaat het om posten die in de Effectenarena-plaat staan genoemd maar niet gekwantificeerd konden worden en de waardevermindering van het gebouw.

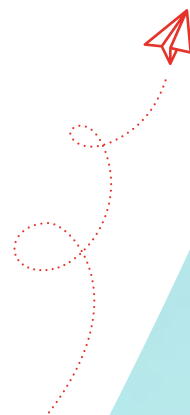
BIJLAGEN

Bijlage 1

Data handboek

Individu | Een baan met (hoger) inkomen

Baten individu: Een baan met (hoger) inkomen			
	Onderwerp	Input	Uitgangspunten / toelichting
Huidige situatie	Inkomen uitkering	€16.104	Hoogte PW-uitkering, incl. vakantietoeslag Bron: Gemeente Heerlen
Na interventie BVS	Inkomen baan	€20.632	Hoogte minimumloon (netto), incl. vakantietoeslag. Bron: Rijksoverheid
Duur	Gemiddelde duur uitkering	77 weken	Gemiddelde duur PW-uitkering Bron: Gemeente Heerlen – Divosa rapportage
Baten	Baten per individu	€ 6.209	Uitgaande van een periode van 77 weken.
	Sc. 1: Ambitie van BVS	€ 18,6 mln	In 20 jaar worden 3.000 mensen van een uitkering aan een baan geholpen.
	Sc. 2: Break even situatie	€ 1,5 mln	In 20 jaar worden 237 mensen van een uitkering aan een baan geholpen.
	Sc. 3/4: BVS realiseert 20% verschuiving naar NL gem	€ 2,9 mln	In 20 jaar worden 460 mensen van een uitkering aan een baan geholpen.
	Sc. 5: Verschuiving naar NL gemiddelde	€ 13,6 mln	In 20 jaar worden 2.194 mensen van een uitkering aan een baan geholpen.

Overheid | Minder kosten voor uitkeringen

Baten overheid: Minder kosten voor uitkeringen			
	Onderwerp	Input	Uitgangspunten / toelichting
PW-uitkering	Hoogte PW-uitkering	€ 14.911	Hoogte PW-uitkering. Bron: Gemeente Heerlen
	Gemiddelde duur	77 weken	Gemiddelde duur PW-uitkering Bron: Gemeente Heerlen – Divosa rapportage
WW-uitkering	Gemiddelde hoogte WW-uitkering	€ 25.550	Aanname: Op basis van modaal inkomen (€ 36.500) x 70% Bron: Randstad
	Gemiddelde duur WW-uitkering	7 maanden	Gemiddelde berekend Bron: Gemeente Heerlen
Uitvoeringskosten	Uitvoeringskosten per uitkering	€ 2.900	Bron: https://www.consultancy.nl/nieuws/24796/gemeente-2900-kwijt-aan-uitvoering-bijstandsuitkering
Baten	Baten per individu (PW) Baten per individu (WW)	€ 24.980 € 18.230	Uitgaande van een periode van 77 weken. Uitgaande van een periode van 7 maanden.
	Sc. 1: Ambitie van BVS	€ 85,9 mln	In 20 jaar worden 3.000 mensen van een uitkering aan een baan geholpen en 600 mensen van werk naar werk.
	Sc. 2: Break even situatie	€ 6,8 mln	In 20 jaar worden 237 mensen van een uitkering aan een baan geholpen en 47 mensen van werk naar werk.
	Sc. 3/4: BVS realiseert 20% verschuiving naar NL gem	€ 13,2 mln	In 20 jaar worden 460 mensen van een uitkering aan een baan geholpen en 92 mensen van werk naar werk.
	Sc. 5: Verschuiving naar NL gemiddelde	€ 62,8 mln	In 20 jaar worden 2.194 mensen van een uitkering aan een baan geholpen en 439 mensen van werk naar werk.

Overheid | Minder kosten voor Wmo

Baten overheid: Minder kosten voor Wmo			
	Onderwerp	Input	Uitgangspunten / toelichting
WMO uitvoeringskosten	Aandeel van PW-ers met Wmo gebruik	13,18%	Van 4.400 PW-ers, gebruiken 580 mensen Wmo Bron: Gemeente Heerlen
	Aandeel minder Wmo gebruik door deelname vakschool	20%	Aanname
	Gemiddelde uitvoeringskosten per Wmo voorziening	€ 592	Bron: https://www.consultancy.nl/nieuws/24796/gemeente-2900-kwijt-aan-uitvoering-bijstandsuitkering
WMO maatwerkvoorzieningen	Gemiddelde uitgaven per Wmo client	€ 3.517	Berekening op basis van CBS-cijfers (gerealiseerde uitgaven Wmo / Wmo cliënten) Bron: CBS
Baten	Baten per individu (uitvoering)	€ 592	Uitgaande van een periode van 77 weken.
	Baten per individu (vergoeding)	€ 5.208	
	Sc. 1: Ambitie van BVS	€ 0,5 mln	
	Sc. 2: Break even situatie	€ 0,0 mln	
	Sc. 3/4: BVS realiseert 20% verschuiving naar NL gem	€ 0,1 mln	
	Sc. 5: Verschuiving naar NL gemiddelde	€ 0,3 mln	In 20 jaar gebruiken 58 mensen minder Wmo door uitstroom naar werk

Overheid | Minder kosten voor toeslagen

Baten overheid: Minder kosten voor toeslagen			
	Onderwerp	Input	Uitgangspunten / toelichting
Toeslagen	Aandeel van PW-ers met toeslag	85,0%	Bron: huurtoeslag, wie krijgt hoeveel (CBS)
	Reductie op toeslag door hoger inkomen	27,2%	Op basis van proefberekening: minimuminkomen vs bijstandsniveau Bron: Belastingdienst
Huurtoeslag	Gemiddeld bedrag aan huurtoeslag per jaar	€ 2.717	Gemeente Heerlen
Zorgtoeslag	Gemiddeld bedrag aan zorgtoeslag per jaar	n.v.t.	Hoogte zorgtoeslag is gelijk voor bijstandsniveau en minimumloon (Bron: Belastingdienst), dus is aanname: geen verandering zorgtoeslag
Baten	Baten per individu	€ 1.095	Uitgaande van een periode van 77 weken.
	Sc. 1: Ambitie van BVS	€ 2,8 mln	In 20 jaar gebruiken 2.550 mensen minder huurtoeslag door uitstroom naar werk (hoger inkomen).
	Sc. 2: Break even situatie	€ 0,2 mln	In 20 jaar gebruiken 201 mensen minder huurtoeslag door uitstroom naar werk (hoger inkomen).
	Sc. 3/4: BVS realiseert 20% verschuiving naar NL gem	€ 0,4 mln	In 20 jaar gebruiken 391 mensen minder huurtoeslag door uitstroom naar werk (hoger inkomen).
	Sc. 5: Verschuiving naar NL gemiddelde	€ 2,0 mln	In 20 jaar gebruiken 1.865 mensen minder huurtoeslag door uitstroom naar werk (hoger inkomen).

Overheid | Meer inkomsten door inkomstenbelasting

Baten overheid: Meer inkomsten door inkomstenbelasting			
	Onderwerp	Input	Uitgangspunten / toelichting
Huidige situatie	Inkomen uitkering	€14.911	Hoogte PW-uitkering. Bron: Gemeente Heerlen
Na interventie BVS	Inkomen baan	€20.412	Hoogte minimumloon. Bron: Rijksoverheid
Belasting	Gemiddeld belastingtarief bij inkomen van € 20.412	6,4%	Berekening: In 2021 met € 20.412 als inkomen uit werk, geen auto van de zaak, geen eigen woning en geen andere aftrekposten. Bron: Belastingdienst
Baten	Baten per individu	€ 1.934	Uitgaande van een periode van 77 weken.
	Sc. 1: Ambitie van BVS	€ 5,4 mln	In 20 jaar worden 3.000 mensen van een uitkering aan een baan geholpen met hogere inkomstenbelasting.
	Sc. 2: Break even situatie	€ 0,4 mln	In 20 jaar worden 237 mensen van een uitkering aan een baan geholpen met hogere inkomstenbelasting.
	Sc. 3/4: BVS realiseert 20% verschuiving naar NL gem	€ 0,8 mln	In 20 jaar worden 460 mensen van een uitkering aan een baan geholpen met hogere inkomstenbelasting.
	Sc. 5: Verschuiving naar NL gemiddelde	€ 4,0 mln	In 20 jaar worden 2.194 mensen van een uitkering aan een baan geholpen met hogere inkomstenbelasting.

Overheid | Minder kans op problematische schulden

Baten overheid: Minder kans op problematische schulden			
	Onderwerp	Input	Uitgangspunten / toelichting
Schulden	Aandeel PW-ers met schulden	36,8 %	Bron: Gemeente Heerlen
	Aandeel huishoudens minder met schulden door vakschool	25%	Aanname
Schuldhelpverlening	Kosten schuldhelpverlening	€ 2.173	Eerder onderzoek van Rebel Bron: MKBA NPRZ
	Gemiddeld gebruik van schuldhelpverlening	15%	Bron: https://nos.nl/artikel/2287062-minder-mensen-bij-schuldhelpverlening-gemiddelde-schuld-stijgt
Huur	Kans op afsluiting nutsbedrijven en huurderwing	13%	Bron: Panteia, "Amsterdam: Vroeg eropaf / Schuldhelpverlening loont!"
	Kosten afsluiting per huishouden nutsbedrijven	€ 790	Bron: Panteia, "Amsterdam: Vroeg eropaf / Schuldhelpverlening loont!"
	Gemiddelde huur sociale huurwoning	€5,697	Aanname: gemiddelde huurprijs van € 475 (=75% van eerste aftoppingsgrens)
Baten	Baten per individu (schuldh.) Baten per individu (huur)	€ 2.173 € 3.638	Uitgaande van een huurderwing van 6 maanden
	Sc. 1: Ambitie van BVS	€ 0,5 mln	In 20 jaar komen 239 huishoudens minder in de schuldhelpverlening en 124 huishoudens minder met huurschulden
	Sc. 2: Break even situatie	€ 0,0 mln	In 20 jaar komen 19 huishoudens minder in de schuldhelpverlening en 10 huishoudens minder met huurschulden
	Sc. 3/4: BVS realiseert 20% verschuiving naar NL gem	€ 0,1 mln	In 20 jaar komen 37 huishoudens minder in de schuldhelpverlening en 19 huishoudens minder met huurschulden
	Sc. 5: Verschuiving naar NL gemiddelde	€ 0,4 mln	In 20 jaar komen 175 huishoudens minder in de schuldhelpverlening en 91 huishoudens minder met huurschulden

No change without a **A3BEL**

Anne-Floor Bonk

+31 6 24 89 21 19

Anne-Floor.Blonk@Rebelgroup.com

Judith Gunnink

+31 6 13 07 19 78

Judith.gunnink@rebelgroup.com

Radboud Koning

+31 6 14 93 89 83

Radboud.Koning@Rebelgroup.com

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
Nederland
+31 10 275 59 90

info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com

Over Rebel

No change without a Rebel

Rebels werken aan de vraagstukken van de toekomst op het gebied van duurzaamheid, transport, gebiedsontwikkeling, zorg en de sociale sector. Wij maken impact, niet alleen als adviseur maar ook als investeerder. Want wie gelooft in zijn eigen adviezen, investeert mee. Toegewijd aan het creëren van verandering, initiëren en realiseren we ook onze eigen projecten. We leveren kwaliteit op het gebied van o.a. strategisch advies & ontwikkeling, beleidsanalyses & evaluatie, partnership consulting & contracten, financieel advies & modellering en investeren & fondsbeheer.

Samen buiten de lijntjes kleuren

Het Rebel-avontuur begon in 2002 met tien stoelen. Aan een grote ronde tafel besloten de eerste Rebels – na een carrière bij adviesbureaus – een eigen onderneming te starten. Eentje zonder kaders, hiërarchie en bazen. Een plek waarbinnen iedereen zijn beste zelf kan zijn. Alles wat we in ons hebben, leggen we op tafel. Intrinsieke motivatie, de drang om verandering te brengen, inhoud en één focus: impactvolle projecten realiseren, wereldwijd. Inmiddels werken we met meer dan 180 Rebels vanuit onze kantoren in Rotterdam, Amsterdam, Antwerpen, Düsseldorf, Washington D.C., Nairobi, Johannesburg, Mumbai, Manila en Jakarta.

Hoe we op die dag met elkaar begonnen, is hoe we vandaag werken voor en met onze samenwerkingspartners: op basis van vertrouwen. In alles wat we doen – en dat is veel – is ons streven om een positieve impact op de wereld te hebben. Op het raakvlak van publiek en privaat, omdat ons Rebel-rode hart daar ligt waar maatschappelijke waarden en privaat ondernemerschap samenkomen. Een ambitieuze doelstelling misschien, maar wel één die uitdaagt. We nodigen iedereen uit aan te schuiven en onderdeel te worden van de verandering. Samen buiten de lijntjes kleuren. Als overheid, bedrijf en individu.

